

Teadusliku diskursuse ja pärimusteadmiste süntees

Kalmer Kand

Wolfgang Goebel & Michaela Glöckler. *Laps: Meditsiinilis-pedagoogiline nõuandja*. 1. tr: Tallinn: Eesti Waldorfkoolide Ühendus 1998; 2., täiendatud tr: Tallinn: PreMark 2002.

Antroposoofiliste arstide Wolfgang Goebeli ja Michaela Glöckleri lapsetervishoiu ja kasvatuse käsiraamat (originaalpealkiri *Kindersprechstunde: Ein medizinisch-pädagogischer Ratgeber*) on eestikeelsesena olemas juba viis aastat. Antroposoofiline mõtteviis oli siia aga jõudnud varem. Oli entusiaste, kes juba nõukogude ajal Rudolf Steineri (1861–1925) vaimset pärandit uurisid ja tõlkisid. Esimene waldorfkool, praeguse Tartu Waldorfgümnaasiumi eelkäija Tartu Vabakool avati samuti nõukogude aja lõpul – 1990. aasta 1. septembril. Kool on saanud avalikkuses nii kiita kui ka sakkida, skeptikuid on olnud rohkem kui kaasakiiitjaid, asjatundjaid aga veelgi napimalt.

Ent koolihariduse edendamise – esimene Steiner-kool loodi Stuttgartis 1919. aastal Waldorf-Astoria tubakavabriku tööliste (*sic!*) lastele – oli vaid osa Rudolf Steineri *ülemaailsest kultuuri uuendamise protsessist*, mille aluseid selgitab näiteks ühe Eesti waldorfkooli, Johannese Kooli Rosmal kodulehekülg:

[---] antroposoofiline käsitlus inimestest ja tema seosest kosmosega on leidnud rakendust kõikides inimtegevuse valdkondades meditsiinis ja põllumajanduses, kunstis ja majanduses, loodus- ja sotsiaalteadustes – kõikjal püütakse leida inimpäraseid lahendusi tänapäevastele pakilistele probleemidele (Waldorfkoolide ülemaailmne võrk (<http://www.rosma.edu.ee/kool/wkoolid.htm> – 1. november 2003)).

Omas ajas, s.t 19. sajandi lõpul ja 20. sajandi algul, kui võrdsuse ja võrdväärse ideed leidsid maailmas kõlapinda nii diktaatorite kui humanistide peades (kõrvutagem või Rudolf Steineri ja Vladimir Lenini eluaastaid), oli sellesuunalise mõtteviisi juurutamine kahtlemata revolutsiooniline, seda enam, et R. Steiner pidas oma suu-

reks eellaseks ei kedagi muud kui entsüklopedistlikult avarapilgulist ja laia tegevusampluaaga saksa valgustusajastu suurvaimu Johann Wolfgang von Goethet.

Antroposoofilise meditsiini põhimõtteid järgivad arstid ei pea end alternatiivmeditsiini esindajateks. Klassikalises mõttes nad seda polegi – nende CVs on koht biomeditsiinil põhinevatel meditsiiniõpingutel kõrgkoolis, arstidiplomi ja -kutse saamiseks vajalikul praktil ja sageli ka kraadiõpingutel. Nad pole isehakanud nurgatoht-rid, vaid need koolimeditsiini praktikud, kes oma maailmavaate ja veendumuste pinnalt on jõudnud antroposoofiliste tõdedeni.

Lisaks sellele, et hulk (või isegi suurem hulk) nende kasutatavatest ravimitest on valminud spetsiaalsetes, antroposoofilise meditsiini vajadusi arvestavates – aga samas kõigile tänapäeva nõuetele vastavates – ravimifirmades (Wala, Weleda jt) ja loodud looduslike toimeainete alusel, eristab antroposoofidest arste koolimeditsiini esindajatest (nagu nad ise biomeditsiinile tuginevaid praktikuid liigitavad) ka nende arusaam haiguspõhjustest, haiguste tähendusest, kasvatusest ja ravist ning nende sünteesist.

Ent see on võrreldes tavaarusaamadega selgelt alternatiivne mõtteviis. Ning selle mõtteviisi kandjaks ongi Wolfgang Goebeli ja Michaela Glöckleri raamat *Laps: meditsiinilis-pedagoogiline nõuandja*, mille esimese eestikeelse trüki (1998) kirjastas Eesti Waldorfkoolide Ühendus, teise, praegugi kauplustes leiduva samade ringkondadega tihedalt seotud kirjastus PreMark (2002).

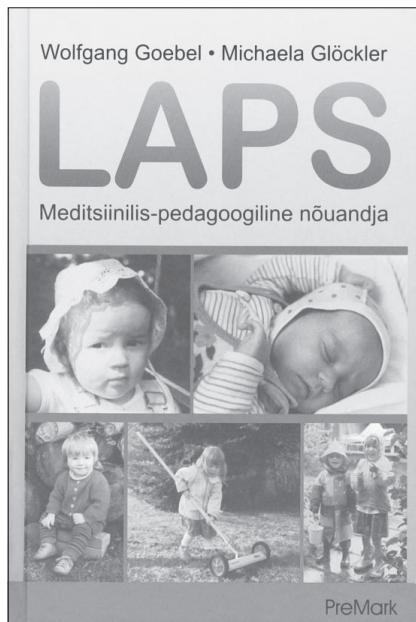
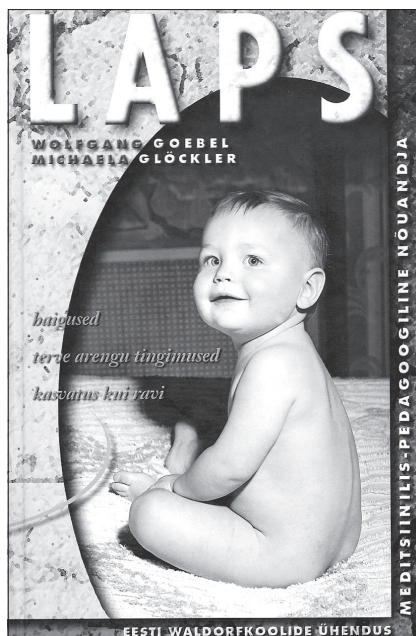
Raamatu võlu asjatundmatu lugeja silmis – ja neid peab olema, kui esimene trükk, mis algul pikalt seisis, siiski läbi müüdi ja teine trükk mingil hetkel isegi raamatute müügitabelis esikolmikusse pääses – on tõenäoliselt see, et alustatakse juttu tõsiseimast hädaolukorrast, mis lapsevanemas muret tekitab – haigustest ja nende sümptomitest. Ja eelkõige sellest, mis haigestumise puhul kõigepealt häirib – valust. (Tavaline lapsetervishoiu käsiraamat peab enne hädade juurde jõudmist vajalikuks kõnelda pikalt anatoomiast ja füsioloogiast, mille tundmist võhik endale teadagi vajalikuks ei arva.)

Valust on kirjutatud lihtsalt ja selgelt, haigused, mida käsitletakse, on tuntud igast tervishoiuaabitsast, seda üllatavam on valupeatüki viimane alapeatükk “Hingeline valu”. See napp poolteist lehekülge, mis räägib nii endastmõistetavatest hingehädadest nagu süümepeinad, häbitunne, sügav kurbus, lootusetus ja meeleheide, vaatleb hingevalu kui ravi vajavat häda, ehkki raviks on siingi psühholoogiline nõustamine, suhtlemine, kohtlemine.

Nüüd pole enam üllatav leida alapeatükke, nagu “Palavik antroposoofilise inimõpetuse seisukohast”, “Immuunsusreaktsioon õppeprotsessina” või “Õppimisvõime kui tervise profülaktika”. Nii vaatlevad raamatu autorid (*resp.* antroposoofilised arstid) palavikku, aga ka haigestumist üldse inimese muutmise indikaatorina, seostades seda Mina-mõiste ja Mina kujunemisega. Analoogsel alusel on lahti seletatud nn lastehaiguste mõte – autorid kasutavad just terminit *nn lastehaigused*, mitte lihtsalt laste haigused. Siit koorub näiteks ka välja kinnitus käibetõena kinnistunud väitesse, et sageli põdevad lapsed on täiskasvanuna terved ja vastupidi.

Nii on raamatu (mille sadadel lehekülgedel küll ka üsnagi põhjalik ülevaade valdavast osast lapsehaigusprobleemidest) peamine veetlus – ja ka peamine küsitavus – pärimusliku teadmise ja teadusliku diskursuse oskuslik ja osav süntees, mida iseloomustab suletud rühma “salateadusele” omane esoteerilisus ja näilise avatuse taha varjatud nn suletud lõpu-ga arutelud, mis teisitimõtlemise või teisiti interpreteerimise korral oma sisu kaotavad.

Ent ratsionaliseeruva mõttemudeliga maailm januneb silmanähtavalt esoteerilisuse järgi

manähtavalt esoteerilisuse järgi, millele viitavad ka raamatu teise trüki eelmainitud müügiedu ja näiteks ajakirjanik Anu Jõesaare kirjutatud lapse arengu lood ajakirjas *Pere ja Kodu*, milles ta *toetub usutlustele Tartu Waldorfgümnaasiumi ja sellega sama katuse all asuva lasteaia Ploomike arsti Anne Silbaumiga*.

Mingil juhul ei saa aga kõnealust raamatut vaadelda esoteerilise diskursusesse kuuluvana – selleks on see liialt teadlik ja teaduslik. Tõsi, kirjeldatavad esmaabivõtted ja kodused raviprotseduurid põhinevad eelkõige loodusravigil ning antibiootikumide ja muid kemoterapeutikumide erinevalt meie tavapraktikast soovitatakse kasutada vaid tõesti eluohtlike haiguste (näit ajukelmepõletiku) korral. See on aga tegelikult sama jutt, mida arukad meedikud, iseäranis pediatrid tervishoiunõuanneteski rõhutavad.

Mõned raamatu soovitusel käivad siiski osaliselt vastu kehtivale tervishoiupoliitikale – näiteks skepsis paljude vaktsineerimiste – kuigi mitte kõigi – suhtes. Eelkõige tähendab see eelnimetatud nn lastehaiguste vajalikkuse tunnustamist, seega loobumist näiteks leetrite ja läkaköha, aga ka gripi vastu vaktsineerimisest.

Eespool sai osutatud, et antroposoofilised põhimõtted said filosoofilise põhja sajand tagasi, ent mõtteviis pole siiski seiskunud, nagu väidavad selle kõige tormakamad ja vihasemad kriitikud. Nii on raamatus vaatluse all ka puhttänapäevased probleemid, nagu narkomaania, teleri ja video mõjud jne. Tunnistust antroposoofilise meditsiini pidevast arengust annavad ka erinevused eestikeelse väljaande esimese ja teise trüki vahel – kui esimene toetub saksa-keelse originaali 11., ümbertöötatud ja täiendatud trükile, siis teise on sisse viidud juba järgmise trüki muudatused ja lisandused.

Wolfgang Goebeli ja Michaela Glöckleri raamatu jõudmine eestlaste emakeelse lugemisvara hulka ei toonud kindlasti kaasa nii suurt hüpet väikelapse kasvatuses ja tema tervise eest hoolitsemisel, nagu seda tegi 1970. aastatel Ameerika pediatr Benjamin Spocki Teie lapse eestindus (teatud määral mõjutas eesti tervishoiu-mõtlemist juba raamatu venekeelse väljaande *Ребёнок и уход за ним* jõudmine eesti lugejani).

Ilmselt on huvipakkuv ka tõsiasi, et Michaela Glöckleri neiupõlvnenimi von Kugelgen pole juhuslikult tuttav, vaid viitab tõepoolest sidemetele Eestiga. Tema isa Helmut von Kugelgen, kes oli samuti arst, kuid sai kuulsaks kui waldorflasteaedade “isa”, oli sündinud Eestis. Niisiis on üks raamatu autoreid pärit siinses kultuuriloos eelkõige kunstnikena kuulsust kogunud suguvõsast.